

OPISY ZAJĘĆ NIEOBLIGATORYJNYCH REALIZOWANYCH W SEMESTRZE LETNIM W ROKU AKADEMICKIM 2020/21

Studia I stopnia

Rok 2 i 3

Wykłady monograficzne

dr Wiesław Banach

Wizje przyszłości – między utopią a dystopią

Celem zajęć jest przybliżenie roztaczanych na gruncie głównie zachodniej kultury wizji przyszłości. Przywołane zostaną egzemplifikacje z jednej strony utopijnych idei stanowiących wyraz odwiecznej tęsknoty rodzaju ludzkiego za mityczną *Złotą Erą*, *Arkadią* czy biblijnym *Edenem*, z drugiej zaś – katastroficznych (dystopijnych) wizji końca ludzkiej cywilizacji, przepełnionych obrazami walki o przetrwanie, opresji i braku wolności. Spośród konkretnych przykładów z różnych dziedzin kultury (filozofia, literatura, kino, komiks, gry komputerowe itd.) ilustrujących powyższe wizje wymienić można: *Rok 1984*, *Nowy wspaniały świat*, *Metropolis*, *451 stopni Fahrenheita*, *Mad Max*, *Paradyzja*, *V jak Vendetta*, *Wielkie żarcie*, *Matrix*, *Metro 2033*, *Łowca androidów*, *Equilibrium*.

Tematyka zajęć zyskuje na znaczeniu zwłaszcza w kontekście aktualnego kryzysu epidemiologicznego, który – jak się wydaje – bezpowrotnie kładzie kres lub przynajmniej poważnie krzyżuje plany utopijnej idei globalizacji, opartej na otwartości i zmniejszaniu społecznego dystansu.

Prof. Dorota Jewdokimow

Sztuka a psychologia percepcji

Podstawowym celem wykładów jest rozpoznanie tego, w jaki sposób poszczególne składowe procesy poznawcze określają sposób recepcji sztuki, jak również jej tworzenia. Przedstawione i omówione zostaną kolejne fazy procesu postrzegania takie jak rejestracja sensoryczna, ocena emocjonalna, ocena semantyczna oraz ocena znaczenia metaforycznego

bodźca. Omówiona zostanie również zależność procesu recepcji sztuki między innymi od aktualnych oczekiwań jednostki, jej uprzednich doświadczeń, jak również kontekstu. Akt percepcji, jak i tworzenia sztuki, rozpatrywany będzie jako złożony wielowarstwowy proces, w którym kluczowe znaczenie będzie miało postrzeganie, pamięć, uwaga, wyobraźnia i emocje.

Forma zaliczenia: zaliczenie ustne.

Prof. Jan Grad

Społeczności lokalne i peryferyjne

Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z problematyką funkcjonowania społeczności lokalnych w Polsce: wiejskich i miejskich, w tym egzystujących na obszarach uznanych za peryferyjne. Dla zrozumienia ich obecnej sytuacji społeczno-kulturowej wyeksponowana została specyfika kształtujących ją uwarunkowań przestrzennych, historyczno-kulturowych i związanych z transformacją ustrojową. Pokazano znaczenie lokalnej przestrzeni, tradycji i obserwowanych odmienności względem innych społeczności dla ukształtowania się tożsamości kulturowej społeczności lokalnych. Ważnym celem wykładu jest wskazanie na konieczność i sposoby aktywizacji społeczności lokalnych dla poprawy ich położenia ekonomicznego i zapewnienia szans rozwoju gospodarczego oraz wyzwolenia czy utrzymania poczucia dumy ich członków z „małej ojczyzny”.

Dr Małgorzata Durzewska

Wzory kultury europejskiej

Tematyka

- Wzory kultury jako wzory myślenia.
- Wzory myślowe kultury europejskiej.
- Wzory i sposoby partycypacji w kulturze.
- Zbiorowości ludzkie jako fakty kulturowe.

- Wzorce, wartości i normy postępowania.
- Utrwalenie ideałów w postaci dogmatów.
- Reorganizacja systemów kulturowych.
- Mondializacja idei.
- Idee i ideologie sfery publicznej.
- Europejskie wizje człowieka.
- Europa a reszta świata.
- Rewolucje Europy.
- Postęp i upadek Europy.

Lektury

Ruth Benedict, *Wzory kultury*, Wyd. Lit. Muza S.A, Warszawa 1999.

Wiesław Banach (red), *Wzory kultury gospodarczej*, Wyd. Nauk.UAM, Poznań 2014.

Jurgen Habermas, *Rzecz o kondycji i ustroju Europy*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014.

Jurgen Habermas, *Strukturalne przeobrażenia sfery publicznej*, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa 2007.

Margaret Mead, *Kultura i tożsamość*, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa 2000.

Edgar Morin, *Ziemia – ojczyzna*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1998.

Anna Pałubicka, *Gramatyka kultury europejskiej*, Oficyna Wyd. Epigram, Bydgoszcz 2013.

Peter Rietbergen, *Europa. Dzieje kultury*, Wyd. Książka i Wiedza, Warszawa 2001.

Florian Znaniecki, *Nauki o kulturze*, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa 1992.

Warunki zaliczenia: Esej

Dr hab. Andrzej Belkot

Kulturowe światy konsumpcji

Współczesny, zglobalizowany porządek kapitalistyczny wykształcił globalny świat konsumpcyjny. Normy o takim charakterze wydają się być uniwersalne w każdym miejscu do którego dociera ten porządek, niezależnie od odmienności uwarunkowań lokalnych. Przekonanie o panowaniu wartości światopoglądu konsumpcyjnego i wzorów działań konsumpcyjnych upowszechniają i ugruntowują mass media i technologie informatyczne. One to prezentują wizję monolitycznego ładu o takim charakterze. Jego przemożna siła jest w stanie zasymilować każdą różnicę i przełamać każdą formę oporu. Jednak uważne przyjrzenie się konsumpcji w jej diachronicznej i synchronicznej specyfice i roli pozwala dostrzec wielopostaciowość i wielowymiarowość tego wszechobecnego dzisiaj zjawiska. Analiza historyczna ukazuje proces formowania się mentalności i praktyk konsumpcyjnych w społeczeństwach kapitalistycznych głównego nurtu od protokonsumpcjonizmu, przez konsumpcjonizm, hiperkonsumpcjonizm do współczesnych postaci konsumeryzmu. Nie wszystkie społeczeństwa przeszły jednak te stadia. Niektóre włączały się do tego procesu na różnych etapach, inne dokonywały akomodacji kulturowej, starając się chronić to co uznawały za „rdzenne”, „cenne”. Poglębiony, terażniejszy ogląd omawianego zjawiska, szczególnie poczyniony w mikroskali, umożliwia dostrzeżenie wielu barw i odcieni konsumpcji. Istnieją one właśnie ze względu na moc tradycyjnych regulacji kulturowych i trwałość determinant społecznych. Te dyferencjacje pozwalają jednak mówić także o różnicach w makroskali, np. pomiędzy krajami oraz zamieszkującymi je społeczeństwami czy też większymi kręgami kulturowymi. Nie bez znaczenia są też formy oporu czynione niejako z „wewnątrz” dojrzałego systemu kapitalistycznego, wyrosłe z bardzo dobrej znajomości jego regulacji i konsekwencji życiowych, np. minimalizm, downshifting, freeganizm. Sytuują się one w opozycji do przejawów konsumpcyjnej gorączki – affluencji, ale też racjonalnego, kalkulującego, konsumeryzmu. Różnica jest wyraźna na poziomie ideologicznym, jednak objawia się w codziennym wymiarze zaangażowania w praktyki konsumpcyjne. Tak więc, choć konsumpcja jest globalnym ładem „bez granic” to jej ponowoczesny krajobraz kulturowy powinien uwzględniać zarówno globalne „światy konsumpcji”, jak i zróżnicowane sposoby indywidualnej partycypacji w nich.

Dr Juliusz Iwanicki

Religie i mitologie świata

Celem zajęć jest zapoznanie słuchaczy ze współczesną wiedzą o religiach i mitach świata. Słuchacze zostaną zapoznani z podstawowymi kategoriami religioznawczymi i antropologicznymi, a następnie przyswoją sobie szereg informacji dotyczących historycznych i współczesnych religii na świecie. Uwzględnione zostaną wewnętrzne podziały w religiach, najważniejsze kościoły i organizacje. Analizować razem ze słuchaczami będziemy również obyczajowość i zachowania w ramach danego systemu wierzeń. Kurs będzie prezentował zarówno historię religii, jak i aktualne zagadnienia oraz problemy społeczne w religiach świata. Zajęcia w formie metody komparatystycznej z prezentacją multimedialną i elementami dyskusji.

Prof. Artur Jocz

Herezja w kulturze europejskiej

Proponowany wykład będzie składał się z dwóch zasadniczych części. Część pierwsza poświęcona zostanie rozszerzeniu wiedzy na temat gnostycyzmu, czyli archetypicznej herezji w kulturze europejskiej. Przede wszystkim omówiony zostanie fenomen oryginalnych, gnostyckich przymyśleń, a następnie skonfrontowany z rozważaniami na ten temat, które prowadzili Ojcowie Kościoła. Z kolei przymyslenia neognostyków zostaną ukazane poprzez interpretacją wybranych tekstów Rudolfa Steinera (1861-1925).

Część druga wykładu będzie natomiast poświęcona kulturowej recepcji gnostycyzmu i neognozy. Scharakteryzowane zostaną rozważania Hansa Jonasa (1903-1993) i Erica Voegelina (1901-1985), które poświęcone są sygnalizowanej kwestii. Omówiona zostanie także kwestia recepcji gnostycyzmu na gruncie mistyki chrześcijańskiej i żydowskiej kabały. Podjęty zostanie również problem recepcji gnostycyzmu i neognozy w literaturze polskiej. Jego ilustrację będą stanowiły utwory bardzo różnych twórców, np. Zygmunta Krasińskiego, Juliusza Słowackiego, Stefana Żeromskiego, Stanisława Lema, Adama Wiśniewskiego-Snerga (1937-1995).

Konwersatoria i laboratoria

Dr Wiesław Banach

Kultura konsumpcji i jej konsekwencje (K)

- Narodziny społeczeństwa konsumpcyjnego i kultury konsumpcji
- Konsumpcja a współczesne style życia, mody i trendy
- Ekonomiczne, psychologiczne i kulturowe uwarunkowania postaw konsumenckich
- Infantylicyzacja zachowań konsumenckich
- Konsumpcja w obliczu juvenalizacji kultury współczesnej
- Współczesne źródła krytyki konsumpcjonizmu

Prof. Agnieszka Doda-Wyszyńska

Aksjologiczna analiza dzieła filmowego (L)

Celem zajęć jest opanowanie praktyki aksjologicznej analizy dzieła filmowego. Coraz bardziej widoczny jest brak interpretacji filmów w perspektywie aksjologicznej (aksjologia jest rozumiana jako dziedzina spinająca etykę z estetyką). Nie brakuje w humanistyce refleksji z zakresu etyki i estetyki, lecz nie łączy jej już Kantowskie pytanie o możliwość przedstawienia wartości. Między twórcami a odbiorcami przedstawień zawierana jest swoista umowa komunikacyjno-społeczna, będąca skutkiem tak zwanej demokratyzacji wszystkich dziedzin kultury i oderwania nowej estetyki od etyki. W kulturze współczesnej popadamy w szczególnego rodzaju mityzację, piękno uwikłane zostaje w kiczowatość i fascynację przekraczaniem kolejnych granic (Broch), egzaltowana mieszczańska wyobraźnia (Barthes, Bourdieu, Giddens) prowadzi do powszechnego zaniku poczucia fikcjonalności obecnego kiedyś w kulturowo doniosłych wielkich przedstawieniach, stanowiących lustro dla społeczności. Czy film może stanowić idiolekt dzieła sztuki, czyli według U. Eco - model doświadczenia świata, do którego inni pragną się odnieść, wyznaczający całą strukturę sensów (dlatego nawet brak czy niejasność staje się w idiolektie dzieła sztuki sensownym wyborem, ma swoje uzasadnienie i wytwarza komunikację między twórcą a odbiorcą). Analizując konkretne filmy (ważne, aby były to filmy uznane za dzieła filmowe) postaramy się przywrócić tę komunikację i dyskusję na temat wartości.

Prof. Agnieszka Doda-Wyszyńska

Dydaktyka humanistyki (L)

Konfrontacja różnych programów i wizji nauczania tzw. humanistycznego (na poziomie średnim i wyższym)

Humanistyka dzisiaj ulega coraz większemu rozmyciu, zwłaszcza w kontekście kryzysu Uniwersytetu. Nie wiadomo w jaki sposób jej "nauczać", i nie tylko chodzi o to kto ma to robić (jakiego rodzaju naukowcy, badacze, nauczyciele?), ale też jakie tematy warte są podjęcia, w jaki sposób to robić. Poza tym dominuje we współczesnej kulturze mit człowieka elastycznego, z nieograniczonym potencjałem, napędzany coraz powszechniejszymi kursami samorozwoju, narracją o omnipotencji i przewidywalności naszych wyborów. Filozoficzne pojęcie sensu synonimicznie odpowiadać ma pojęciu celu, jednak to nie to samo, dlatego filozofia rozróżnia sens absolutystyczny i nieabsolutystyczny. O ten drugi pytamy, gdy chcemy wiedzieć, dlaczego się nim kierujemy i potrafimy wyjaśnić, co i jak do niego prowadzi. Sens absolutystyczny to cel, po którego sformułowaniu nie można już zapytać „dlaczego?”, ponieważ jest to cel porządkujący wszystkie pozostałe, tworzący sens życia, bardziej opisywalny poprzez idee i wartości (takie jak zbawienie, miłość, dobro) niż pojęcia czy cele konkretne (wykształcenie, ciekawa praca, rodzina itp.).

Humanistyka została dziś wyparta przez różnego rodzaju terapie, mentoring, coaching, które rzadko biorą pod uwagę konflikt interesów, z jakim możemy zetknąć się po zmianie życia i priorytetów. Wynika to z dominacji w kulturze współczesnej standardów przedmiotowych (Obuchowski). Humanistyka kiedyś rozwiązywała przede wszystkim dominujące w społeczeństwie problemy i konflikty związane ze standardami podmiotowymi.

Dlaczego humanistyka wydaje się coraz mniej potrzebna, podczas gdy dopiero na jej gruncie można zadać ważne pytania nie tylko egzystencjalne, ale o przyszłość nauki i edukacji. Czy media, sposób nauczania, osoba nauczyciela, metody, mają duży wpływ na treść, czy nie aż tak duży. Na ile biurokracja w systemie edukacji wpływa na humanistykę? (Readings)

Dr Katarzyna Thiel-Jańczuk

Literatura a sztuki wizualne: wybrane zagadnienia związków między tekstem a obrazem (K)

Celem zajęć jest uczestników z podstawowymi zagadnieniami dotyczącymi związków literatury i sztuk wizualnych, a także szerzej rozumianych relacji tekstu i obrazu w odniesieniu zarówno do kategorii literaturoznawczych, jak i filozofii przedstawienia, semiotyki, retoryki, estetyki.

Zapoznamy się nie tylko z tradycyjną bazą pojęciową dotyczącą związków literatury z innymi sztukami wizualnymi (korespondencja sztuk, „ut pictura poesis”, ekfaza), ale także z możliwościami ich współczesnych zastosowań oraz nowymi typami tych powiązań w kontekście rozwoju kultury audiowizualnej (m. in. ekfaza fotograficzna, adaptacja filmowa, przekład intersemiotyczny, obraz jako komunikat). Podczas zajęć analizowane będą dzieła należące do różnych rejestrów kultury (literatura wysokoartystyczna i popularna, dzieła malarskie, fotografia, plakaty reklamowe, fragmenty filmów). Studenci będą proszeni również o tworzenie własnych, łączących przekaz werbalny i wizualny, mini-projektów

Prof. Małgorzata Nieszczerzewska

Kontekstualizacje ruin w kulturze (K)

Forma zaliczenia – projekt

Przekazanie wiedzy na temat ruin i innych pozostałości architektury w kontekście wybranych teorii

Rozwinięcie umiejętności krytycznego interpretowania i dyskusowania tekstów poświęconych procesowi ruinizacji i destrukcji w kulturze z zakresu nauk o sztuce, socjologii miasta, antropologii miasta i kulturowych studiów miejskich

Wyrobienie umiejętności analizy i opisu wybranych przestrzeni ulegających procesowi ruinizacji i praktyk na nie zorientowanych

Celem zajęć jest dyskusja na temat ruin jako zjawiska kulturowego, ich definiowania, opisywania, używania i eksplorowania. Oś problemowa wiedzie od różnych koncepcji ruin i innych pozostałości architektury po analizę praktyk kulturowych (codziennych i artystycznych) na nie zorientowanych. Poszczególne spotkania poświęcone są kolejno ujęciom ruiny i procesu destrukcji w kontekście wybranych porządków intelektualnych i różnych horyzontów teoretycznych, m.in. antropocentrycznych i postantropocentrycznych, eschatologicznych, apokaliptycznych i postapokaliptycznych. Różnorodne podejścia do procesu ruinizacji i destrukcji zakładają również rozpoznanie i analizę ruin w ramach zagadnień z zakresu socjologii codzienności, turystyki kulturowej, teorii dziedzictwa kulturowego, *visual studies*

czy rewitalizacji przestrzeni. Odwołanie się do różnorodnych tekstów kultury oraz dawnych i współczesnych przykładów procesu ruinizacji i destrukcji przybliżyć ma heterogeniczność tego zjawiska.

Dr Piotr Juskowiak

Miejskie studia nad zwierzętami – wprowadzenie (K)

Cele moduły kształcenia: uzyskanie podstawowej wiedzy z zakresu krytycznych studiów nad zwierzętami z akcentem położonym na analizę ludzko-zwierzęcych relacji, do których dochodzi w nowoczesnym mieście przemysłowym i poprzemysłowym, jak również zdobycie umiejętności w zakresie analizowania i interpretowania „zwierzęcej strony” podstawowych dla miasta zjawisk z obszaru gospodarki, polityki i kultury.

Przykładowe tematy:

1) Czy studia miejskie muszą być antropocentryczne? – wprowadzenie, 2) Krytyczne studia nad zwierzętami – przegląd podstawowych zagadnień i pojęć, 3) Antropozoologia i geografia zwierząt – przegląd podstawowych zagadnień i pojęć, 4) Nie-ludzkie zwierzęta i miasto przemysłowe – od zwierzęcego proletariatu do Wielkiej Separacji, 5) Narodziny miejskiego spektaklu i nowoczesne performansy zwierząt, 6) Jak nie-ludzkie zwierzęta współtworzą i zamieszkują miasto? 7) Nie-ludzkie zwierzęta i nowe procesy przestrzenne, 8) O niewidzialnej pracy miejskich zwierząt, 9) Ciepło zażyłości – „sekretnie” życie zwierząt domowych, 10) Czy zwierzęta mają prawo do miasta?

Dr Piotr Juskowiak

Miejska ekonomia kultury (K)

1. Ekonomia i kultura – wprowadzenie
2. Miasto jako przestrzeń gospodarcza
3. Postfordyzm – informacjonizm – kapitalizm kognitywny
4. Miasto postindustrialne
5. Modele restrukturyzacji miast – menedżeryzm, miejska przedsiębiorczość, współzależne rządzenie

6. Miejskie przemysły kulturowe
7. Ekonomia miejskiego dziedzictwa kulturowego
8. Marketing miejsc i kreowanie miejskiej marki
9. Wokół „efektu Bilbao” – architektura i ekonomia doświadczenia
10. Festiwalizacja miast
11. Sztuka jako kapitał kulturowy miast
12. Miasto kreatywne – założenia koncepcji
13. Miasto kreatywne – krytyka
14. W poszukiwaniu alternatywy – miasto i to, co wspólne

Prof. Magdalena Grenda

Zespołowy teatr improwizacji (L)

Podstawy systemów aktorskich (Stanisławski, Kantor, Grotowski)

Opanowanie technik teatralnych, aktorskich

Nabywanie zdolności do kreatywnego myślenia

Zdobycie umiejętności z zakresu improwizacji

Umiejętność pracy w grupie, pracy z partnerem, budowanie zespołu

Rozwinięcie umiejętności komunikacyjnych, interpersonalnych

Dr Aleksandra Biniewicz

Kulturowa historia nowych technologii (K)

Tematem proponowanych zajęć są nowe technologie w perspektywie historii kultury. Uczestnicy fakultetu zostaną przeze mnie zaproszeni do krytycznego spojrzenia na technologiczne narzędzia (Internet, komputer, sieć, smartfon, etc.) z pomocą metody tzw. wahadła: by zrozumieć teraźniejszość, sięgniemy do przeszłości. Na początku semestru będzie to spojrzenie odległe, uwzględniające m.in. technologiczny rozkwit wieków średnich oraz przekształcenia kolejnych rewolucji przemysłowych. Najwięcej czasu poświęcimy jednak minionemu stuleciu, a przede wszystkim jego drugiej połowie: latom sześćdziesiątym i siedemdziesiątym (kontrkulturowym ideałom i ich związkom z rozwojem sieciowości, miniaturyzacją sprzętu, komputerem osobistym, działalnością firm takich jak IBM czy Apple), a następnie latom dziewięćdziesiątym i narodzinom Internetu. Krytycznej analizie poddamy

również ostatnie dwie dekady funkcjonowania użytkownika w wirtualnej przestrzeni. Skupimy się na kulturze uczestnictwa (Sieć 2.0), konsekwencjach pojawienia się mediów społecznościowych, a w końcu na aktualnych problemach związanych z wykorzystaniem nowych technologii (duopol Google-Facebook, dezinformacja, moderacja treści, bańki informacyjne, nadzór poprzez kontrolę danych osobistych, etc.) i na możliwych scenariuszach rozwoju technologicznych narzędzi, np. sztucznej inteligencji.

Mgr Magdalena Frąszczak

Pamięć - studium przypadku (K)

1. Pamięć 8h
W ramach tego bloku zostaną przyswojone podstawowe zagadnienia związane z pamięcią. Pamięć indywidualna i zbiorowa, komunikacyjna i kulturowa (Assmanowie, Halbwasch), nośniki pamięci (Golka), zapominanie (Ricoeur), przywracanie pamięci,
2. Studium przypadku/przykłady 10h
Kontekst badań nad historią i kulturą Żydów w Polsce, początki inicjatyw związanych z Żydami + przedstawienie konkretnych miejsc, inicjatyw, rzeczy w Wielkopolsce związanych z Żydami. Jak w poszczególnych miejscowościach funkcjonuje pamięć o Żydach.
3. Warsztat Badacza/Badaczki 8h
Przedstawienie metod badawczych, etyka badań, praca ze źródłami tworzenie etnografii w Internecie i raportów
Zaliczenie 4h: aktywność na zajęciach, konsultacja projektu badawczego, stworzenie raportu z badań, przedstawienie wyników na zajęciach.

Efekty kształcenia: znajomość podstawowych pojęć z zakresu teorii dotyczących pamięci, znajomość dziedzictwa żydowskiego w Wielkopolsce, umiejętność zaplanowania i przeprowadzenia badań etnograficznych, tworzenie raportów badawczych. Każdy ze studentów byłby zobowiązanych do przeprowadzenia badań, oczywiście byłyby to niewielkie badania. Każdy student wybierze miejsce, miejscowość, inicjatywę w Wielkopolsce i zbadałby ją pod kątem tego jak za ich pomocą kształtowana jest pamięć o Żydach, czy pamięć Żydów. Badania będą prowadzone przez Internet.

Dr Maciej Kijko

Antropocen i badania kultury (K)

Zajęcia mają być próbą namysłu nad relacją pomiędzy wyróżnieniem epoki geologicznej i określeniem jej w odwołaniu do aktywności ludzkich społeczeństw, a naukami o kulturze. Zostaną podjęte kwestie teorii kultury, konsekwencji i wyzwań jakie wyróżnienie antropocenu stawia przed naukami o kulturze.

Dr Marek Chojnacki

Sztuka reklamy (L)

Zdobycie wiedzy kulturoznawczej na temat zjawisk w reklamie ze szczególnym uwzględnieniem procesów twórczych, związków reklamy ze sztuką i kulturą symboliczną.

Rozwijanie umiejętności komunikacyjnych przydatnych w podjęciu twórczych działań na rzecz reklamy i promocji.

Poznanie i przepracowanie technik audiowizualnych, wykorzystywanych we współczesnych kampaniach reklamowych.

Dr Marek Chojnacki

Wizualizacja problemów badawczych (K)

Zdobycie wiedzy o metodach obrazowania problemów badawczych

Rozwijanie umiejętności przydatnych w podejmowaniu zadań graficznych dotyczących publikacji naukowych

Poznanie i przepracowanie technik wizualizacji w kontekście zagadnień kulturoznawczych

Dr Marek Chojnacki

Praca twórcza w domu. Techniki, metody i doświadczenia (L)

Nie tylko najnowsze doświadczenia wskazują na potrzebę zbadania szczególnego kontekstu pracy twórczej, jakim jest dom, mieszkanie artysty, twórcy. Większość powieści, jakie stanowią kanon literatury polskiej i powszechnej, powstała przy biurkach w rozmaity sposób

zakomponowanych przedmiotami o znaczeniu praktycznym lub symbolicznym. Psychologia twórczości podpowiada, że nawet w niczym nie podpadające wnętrza mieszkalne mogą w podmiotowości twórczej okazać się gęsto wypełnionym polem semantycznym. W przestrzeni naniesionych znaczeń osobistych mogą rozgrywać się skojarzenia myśli, inspiracje tematyczne. Istotna jest również technika procesu twórczego odbywanego w domu. Analiza historii narzędzi do pisania, do czytania i przekazywania informacji poprzez media, może dziś studentom kulturoznawstwa otworzyć nowe ścieżki poznania kultury w jej źródłowym aspekcie tworzenia dzieł sztuki.

Dr Juliusz Iwanicki

Ruchy społeczne i kulturowe (K)

Celem zajęć jest zapoznanie z genezą, historią oraz rolą ruchów społecznych i kulturowych. Obszar zajęć obejmować będzie prezentację klasycznych i współczesnych teorii ruchów społecznych. Zostanie dokonana systematyka oraz prezentacja wybranych ruchów społecznych.

Dr Juliusz Iwanicki

Kultura Głuchych z elementami języka migowego (K)

Zajęcia z elementami ćwiczeń z podstaw języka migowego (alfabet i podstawowe słownictwo oraz zwroty i proste dialogi z zakresu PJM). Kultura Głuchych to termin odnoszący się do ruchu społecznego, gdzie kryterium przynależności jest posiadanie doświadczenia głuchoty ulokowanego w kulturze i wspólnotcie. Niektóre z osób partycypujących w kulturze Głuchych uważają, że ich status osoby niepełnosprawnej nie ogranicza ich w zakresie możliwości realizacji życiowej. Dla części z nich jest to część pozytywnie konstruowanej tożsamości, gdzie wprawdzie nie dochodzi do zaprzeczenia niepełnosprawności, ale do twórczej modyfikacji siebie jako osoby Głuchej z określonym potencjałem i prawem do równego funkcjonowania w społeczeństwie z innymi osobami. Kulturę Głuchych posiada trzy ważne atrybuty: kolektywność, egalitaryzm oraz antyoralizm.

Cechą konstytuującą kulturę Głuchych jest posiadanie własnego systemu komunikacji niewerbalnej - języka migowego. Traktowany on jest jako dorównujący rangą językowi fonicznemu, czyli spełniający kryteria języka naturalnego. Na świecie istnieje wiele języków

migowych, na ogół każde społeczeństwo posiada swój język, np. Polski Język Migowy (PJM), American Sign Language (ASL) itd. Istnieje forma międzynarodowego języka migowego - ISL - International Sign Language, używana na Światowych Kongresach Głuchych (ostatni odbył się w Paryżu, w 2019 roku).

Komunikacja w języku migowym wiąże się z rozwojem życia artystycznego, np. wykonywania piosenek w języku migowym, czy tworzenia migowych pantomim oraz wystawiania specjalnych spektakli teatralnych. Na zajęciach przeanalizowana zostanie twórczość osób partycypujących w Kulturze Głuchych. Podobnie jak w przypadku kultur narodowych, istnieją również skrajne środowiska w obszarze środowisk niesłyszących (Deaf Power), które mają skłonności ekskluzywne, a nawet separatystyczne, zwłaszcza w Stanach Zjednoczonych.

Na zajęciach omówiony zostanie również problem dostępności kultury słyszących dla Głuchych. Na świecie różny jest poziom dostępności głównych mediów do funkcjonowania osób niesłyszących. W Wielkiej Brytanii napisy dla niesłyszących tworzy się nawet do reklam telewizyjnych produktów, podczas gdy w Polsce, napisy są wciąż nie zawsze tworzone, nawet w popularniejszych programach w ramówkach stacji. Jednak coraz częstsze staje się używanie tłumacza języka migowego, chociaż nie zawsze posługuje się on PJM, lecz czasami mniej akceptowanym w Kulturze Głuchych sposobem komunikacji, który nazywa się SJM (System Języka Migowego). Istnieją również Głusi z powodzeniem partycypujący, zarówno w Kulturze Głuchych, jak i w mainstreamowej kulturze popularnej (zjawisko niesłyszących osób jak Iwona Cichosz czy Olga Bończyk (CODA) w Polsce, Nyle DiMarco i Marlee Matlin w USA), Istnieje zatem zjawisko mediatyzacji Kultury Głuchych w świecie współczesnym.

Studia II stopnia

Rok 1 i 2

Wykłady monograficzne

Dr Wiesław Banach

Kulturowe oblicza postępu

Przekazanie wiedzy o kulturowych obliczach, etycznych konsekwencjach i pozostałych współczesnych przejawach zrodzonej w epoce oświecenia idei postępu.

Prof. Agnieszka Doda-Wyszyńska

Mity współczesne i postaci mityczne

Celem zajęć jest zdobycie umiejętności interpretacji mitów i kultury, która pewne mity anektuje i utrwała, a inne interpretuje, zmienia, wyrzuca poza obszar swoich zainteresowań. Szczególnie interesujące wydaje się odróżnienie mitów współczesnych i starożytnych. Mity mogą dziś nie być rozpoznawane jako mity (Kołakowski, Obecność mitu). Na podstawie teorii semiotycznej mitu Barthesa, zwanego przez M. Czerwińskiego “wypowiedzią mitopodobną”, ale w nawiązaniu do mitów starożytnych, przerobimy najbardziej popularne mity w kulturze opisane zwłaszcza przez humanistów, ale też postaci mityczne: Edyp, Narcyz, Syzyf, Hiob itp., w nawiązaniu do zjawisk kultury współczesnej, czyli np. Hiob versus film “Jabłka Adama” (2005), Narcyz versus autoprezentacja w mediach społecznościowych itp.

Pojęcie mitu jest wciąż aktualne, mity wynikają z wierzeń i wartości charakterystycznych dla danej kultury, również w tzw. kulturze konsumpcyjnej możemy je wyłuskiwać (Barthes, Mitologie). Możemy porównać niektóre wierzenia i mity społeczności tradycyjnych z pewnymi aspektami kultury współczesnej (Eliade, Aspekty mitu), na przykład tematyka tzw. końca świata, doskonałości, odnowienia itp. Struktura mitu pomaga spojrzeć na kulturę poza czasem, niezależnie od konkretnych uwarunkowań historycznych, zagłębić się w jej strukturę, a nie tylko w charakterystyczne zjawiska, które są omawiane z poziomu faktograficznego, bez zrozumienia istoty kultury.

Dr hab. Andrzej Belkot

Kulturowy wymiar migracji

Celem wykładów jest wykształcenie przez kursanta kulturoznawczego oglądu zjawiska migracji z naciskiem na pogłębioną analizę jej najważniejszych elementów teoretycznych. W ramach zajęć student zapoznaje się ze specyfiką problematyki migracji oraz głównymi koncepcjami badawczymi w jej obrębie. Choć nacisk położony zostaje głównie na kulturowy wymiar procesu migracji to uwzględnione zostają jednocześnie kluczowe uwarunkowania społeczne, ekonomiczne i polityczne. Analizie poddane są zagadnienia wielokulturowości, komunikacji międzykulturowej, akulturacji, tym antagonizmu - tradycjonalizm i izolacjonizm *versus* modernizacja i asymilacja. Jedną z istotnych cech migracji jest bowiem fenomen „zderzania się” odmiennych sposobów życia i doświadczania i waloryzowania rozlicznych sfer życia codziennego (*profanum*) oraz świątecznego (*sacrum*). Wymownym tego przejawem są

konflikty światopoglądowo-obyczajowe pomiędzy społecznościami osiadłymi i napływowymi lub sąsiadującymi ze sobą na wspólnym obszarze na gruncie odmiennego rozumienia roli i specyfiki, np. rytuałów czy symboliki religijnej w miejscach publicznych. Niemniej jednak, choć sytuacje te są bardziej widoczne (spektakularne), to jednak częściej występują przeróżne formy współzystencji, kooperacji, a nawet wzajemnego przenikania się dwu lub więcej kultur. W ramach promowanej perspektywy kulturoznawczej wprowadzony i rozwinięty zostaje aparat pojęciowy - teoretyczno-metodologiczny - pozwalający lepiej poruszać się w wielu wymiarach podmiotowych i przedmiotowych aspektów rozumienia migracji. Uzyskuje się dzięki temu pogłębiony ogląd tego niezwykle ważnego społecznie procesu.

Prof. Sławomir Sztajer

Religie niechrześcijańskie

Podczas wykładu zostaną przedstawione wybrane religie niechrześcijańskie dawnego i współczesnego świata: religie prehistoryczne, religie starożytnego Bliskiego Wschodu, judaizm, hinduizm, buddyzm, islam, religie Chin (konfucjanizm i taoizm), religie Japonii, nowe ruchy religijne. Każda tradycja zostanie przedstawiona przy uwzględnieniu takich aspektów jak doktryna, rytuał, doświadczenie religijne, etos, zróżnicowanie wewnętrzne i organizacja społeczna.

Dr Juliusz Iwanicki

Kultura czytelnicza w historii i współczesności

Wykład monograficzny skonstruowany został wokół kategorii „kultury czytelnictwa”, interdyscyplinarnego pojęcia, obejmującego wiedzę z zakresu kulturoznawstwa, medioznawstwa, bibliologii i historii. W pierwszej części wykładu kilka spotkań będzie poświęconych na kulturowo- historyczne studia nad książką i piśmiennictwem, obejmujące różne przykłady z poszczególnych epok. Będzie to polegać na zgłębieniu funkcjonowania różnych źródeł w tradycyjnych (a obecnie konwergentnych) środkach przekazu, którymi w dziejach była książka (w różnej postaci), czasopisma, a także inne teksty drukowane. Wymaga to również systematycznego przypomnienia podstawowych gatunków literackich, ale również prasowych. Literatura piękna, popularnonaukowa, publicystyczna, czy dziecięca - każda z nich

cechuje się innymi atrybutami gatunkowymi. Wokół nich mogą tworzyć się odmienne społeczności czytelnicze.

Jednak w ramach kultury czytelniczej mieszczą się takie problemy, jak powiązania między książką (bądź innym źródłem pisanym) a odbiorcą. Ważne są również społeczno-kulturowe konteksty czytelnictwa, w tym także problem analfabetyzmu i wtórnego analfabetyzmu. Kultura czytelnicza to również badanie podmiotu, którym jest czytelnik i jego doświadczenie lekturowe, obcowanie z czytelnictwem w różnej formie, a także osobiste i aksjologiczne przeświadczenia dotyczące piśmiennictwa. Proces czytania pełni funkcje - może zaspokajać różne potrzeby, w tym poznawcze, estetyczne czy ludyczne. Sam proces czytania można badać w różnych perspektywach - epistemologicznej, kognitywnej i medioznawczej. Nadto teksty drukowane (a obecnie cyfrowe) stanowią niekiedy również część kultury artystycznej, w tym zwłaszcza albumy oraz katalogi z wystaw, zatem można również mówić o estetyce kultury czytelniczej, oraz zbadać jej elementy ikonograficzne.

Uczestnik wykładu będzie potrafił po zaliczeniu kursu rozpocząć samodzielny namysł nad historią tradycyjnych mediów (słowo drukowane), podjąć analizę kulturoznawczą fenomenu czytelnictwa i czytania, wykształcić wrażliwość na bogactwo kulturowe związane z kulturą czytelniczą, jak i postawę tolerancji względem przeróżnych źródeł pisanych.

